

Stichting Vrienden Zilver in en rond Bergen op Zoom

Zes eeuwen zilver in en rond Bergen op Zoom

Nieuwsbrief 19, nummer 2023-1, november 2023.

Beste lezers!

Vitrines voor Zilverwerk uit Bergen en omgeving

Eind vorig jaar hebben we gekregen waar we al zolang op hoopten: een aantal vitrines in het museum Het Markiezenhof, waarin zilver uit Bergen op Zoom en omstreken in een min of meer permanente opstelling te bewonderen valt. Ik weet het, het is niet zoiets als de toren in het Groninger museum, maar het is een mooi begin. Ik beschouw het als de kers op de taart!

Op de derde verdieping van het museum is nu sieraardewerk van de Kat, gemaakt begin 20ste eeuw, broederlijk verenigd met Bergs zilver van de 17de tot/met de 21ste eeuw.

Zoals de prachtige terrine met deksel, gemaakt door Willem Brouwers in 1680/81, een aankoop door de Mastboom-Brosens Stichting.

En deze unieke gildekom met één handgreep, gemaakt één jaar vòòr de grote ramp van 1747, toen Bergen op Zoom ingenomen en geplunderd werd door de Fransen.

Stralend zilver tussen topstukken. Kom dat zien!

Op 3 oktober jl. ging in Het Markiezenhof de tentoonstelling ***Iedereen zijn topstuk*** van start.

Het Markiezenhof laat zich met deze tentoonstelling van zijn mooie kant zien en wel om twee redenen.

Allereerst worden de topstukken uit de collectie getoond. En die hadden we al een tijdje gemist in de vaste opstelling, zoals het portret van Jan metten Lippen en het prachtige stadsgezicht van Hans Bol. Maar ook de fraaie wandtapijten, tekeningen en schilderijen.

Ten tweede omdat bij deze tentoonstelling aan bezoekers de gelegenheid is geboden zelf een topstuk in te brengen. Dit deel van de expositie levert een goed beeld op waar de belangstelling van bezoekers naar uitgaat. Dat zijn meestal objecten met een verhaal.

Gelukkig kan men in de schatkamer op de eerste etage ook elf prachtige zilveren objecten bekijken. Twee vitrines laten de bezoeker genieten van avondmaalsbekers, brandewijnkommen en natuurlijk de 17^e-eeuwse terrine van Willem Brouwers, die vorig jaar door de Mastboom-Brosens Stichting is aangekocht en in langdurig bruikleen is gegeven aan het museum.

De fraaie tentoonstelling is nog tot en met 4 februari 2024 te zien.

De twee vitrine kasten met fraaie stukken Bergs zilver

Een lepel van Cornelis van Ferny, Bergen op Zoom , 1695 (?)

Een voorwerp van Cornelis van Ferny, de derde generatie op rij zilversmid van de familie Ferny in Bergen op Zoom, actief van 1685- 1709 komt niet elke dag voorbij. Mijn interesse was dus gewekt. Van hem kenden we tot voor kort maar één voorwerp: de beker, catalogus nummer 22 in ons Boek. Daar staat ook het meesterteken CF aanéén geschreven, ofwel in ligatuur. Zie links. Nu kwam er plots een lepel boven water met dit meesterteken, kraakhelder de

CF aanéén. zie rechts. Verder geen merktekens.

Het veilinghuis had bak en steel geanalyseerd en concludeerde dat beide delen gemaakt zijn van oud zilver. De lepel ziet er goed uit, dit meesterteken staat niet in de “rode Citroen”. In de “groene Citroen” komt wel een veel vroegere CF aanéén voor, ene Cornelis Faber, van wie ik verder niets gevonden heb. Een zilver expert die ik raadpleegde gaf groen licht. Ik kocht de lepel voor een kleine prijs. Maar het bleef wat knagen. Dus raadpleegde ik een andere kenner, van vooral, maar niet uitsluitend, Fries zilver. Hij concludeerde dat deze lepel

niets met Bergen op Zoom van doen had, maar een typisch Groninger accolade lepel was, midden 18de eeuw. Dilemma! Twee kenners, twee meningen. Ik nam dus contact op met het Groninger museum. Het zeer gezaghebbende antwoord kwam praktisch per kerende mail: een

Groninger accolade lepel, midden 18 eeuw. En ja, de enige meester die in dan in aanmerking komt is Cornelis Fokkens uit Sappemeer. Van wie we nu dus een lepel hebben. Het veilinghuis reageerde zeer correct: ik krijg alle kosten terug. En het veilinghuis de lepel.

Een juslepel van J.C. van Baal en een ring van E.A.E van Baal

Op het internet komt regelmatig zilver uit Bergen op Zoom en omgeving voorbij. Meestal klein grut van Gebr. van Giels, maar soms ook interessanter klein werk dat van belang is voor ons overzicht. Zo ook deze juslepel van Jacobus Cornelis van Baal uit 1911. Met een goed en helder meesterteken IB. Het is belangrijk de initialen te gebruiken want ook zijn (klein)zonen AA, AWK, JJM, en EAE van Baal waren in min of meer overlappende tijden actief.

Juslepel, Jacobus Cornelis van Baal, 1911, Bergen op Zoom

Van E. A. E. van Baal kwam een weinig opvallende gouden ring voorbij, maar het meesterteken was een reden om de ring te verwerven

Roségouden ring, E.A.E. van Baal, Bergen op Zoom/Etten, 1900-1941

Een breilepel van Paulus Kerkhoff

Uit een erfenis met veel, vooral Belgisch, zilverbestek, kwam ook een mooie, zware (182 gram) breilepel van de Bergse zilversmid Paulus Kerkhoff tevoorschijn. Het meesterteken PK is eenduidig. Hij was actief van 1774-1796, maar zijn weduwe zette het bedrijf voort en gebruikte nog jaren hetzelfde meesterteken. Deze lepel is gemaakt vòòr 1807, zoals blijkt uit het belastingteken de gekroonde O, dat in 1807 werd ingevoerd voor reeds bestaande zilveren voorwerpen.

Afmetingen van de breilepel: lengte 36 cm, breedte, maximaal 7 cm.

De merken links en rechts van het PK meesterteken lijken betekenisloos. Ik kan er althans niets van maken. In de bak staat nog een heel klein merk. Misschien een o in een cirkel?

Met dank aan Cees, Daphne, Egge, Huub, Jan, Jacob, Maaïke, Stephan, en anderen voor hun hulp en bijdrage aan deze Nieuwsbrief.

Met vriendelijke groet,
Stichting "Vrienden van Bergen op Zilver"
Klaas Hielkema, voorzitter.
Zes eeuwen Zilver in en rond Bergen op Zoom

[bergenopzilver](http://bergenopzilver.nl)

[www.facebook.com/](https://www.facebook.com/bergenopzilver)

www.bergenopzilver.nl

tel.: 06 53164901

STEUN DE STICHTING VRIENDEN van BERGEN OP ZILVER

- Graag wijs ik u er nog op dat de Stichting Vrienden van Bergen op Zilver de culturele ANBI-status heeft. Particulieren die ons financieel ondersteunen kunnen 125% van hun gift aftrekken van de inkomstenbelasting, bedrijven zelfs 150% van de vennootschapsbelasting.